

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 Oslo

Vår dato 28. april 2023
Deres dato 17. mars 2023
Vår referanse
Deres referanse 23/601

Svar på høring om EU-kommisjonens forslag til endringer i europeisk kraftmarkedsdesign

Innledning

EU-kommisjonen la 14. mars 2023 frem sitt forslag til reform av det europeiske kraftmarkedet. Gjennom forslag til to Europaparlaments- og rådsforordninger foreslår EU-kommisjonen konkrete endringer i det europeiske regelverket om kraftmarkedets utforming (markedsdesign) og i regelverket som skal sikre integritet og transparens i engrosmarkedet (REMIT). Begge de foreslåtte forordningene er av EU-kommisjonen merket som EØS-relevante. Olje- og energidepartementet har i tråd med utredningsinstruksen 3-3 sendt forslagene på høring, og ber om synspunkter på forslagene som grunnlag for utviklingen av en posisjon i den videre EØS-prosessen.

Om Fornybar Norge

Fornybar Norge representerer fornybarnæringen i Norge. Vi arbeider for at Norge hurtigst mulig skal bli et nullutslippssamfunn med vekst og verdiskaping basert på fornybar energi, elektrifisering og annen utslippsfri energibruk. Vi har medlemmer fra hele næringen, inkludert fornybar energiproduksjon på land og til havs, nettselskaper, finansinstitusjoner, entreprenører, strømsalg, leverandører og rådgivere.

1. Forslag til endringer i det europeiske regelverket om kraftmarkedets utforming

Den ene forordningen som EU-kommisjonen har foreslått, vil innebære endringer i flere rettsakter knyttet til kraftmarkedet:

- Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2019/943 om det indre markedet for elektrisitet (elektrisitetsforordningen)
- Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2019/942 om opprettelse av et byrå for samarbeid mellom energireguleringsmyndigheter (ACER-forordningen)

- Europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2018/2001 om å fremme bruken av fornybar energi (fornybardirektivet)
- Europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2019/944 om det indre markedet for energi (elmarkedsdirektivet)

Ingen av de nevnte rettsaktene er per i dag innlemmet i EØS-avtalen. EU-kommisjonen beskriver at formålet med denne delen av lovforslaget er å:

- Bedre forbrukernes beskyttelse, rettigheter og valgmuligheter
- Gi mer stabilitet og forutsigbarhet på energikostnadene, og dermed øke EUs konkurranseevne
- Øke investeringene i ny fornybar kraftproduksjon

Nedenfor følger Fornybar Norges vurdering av det vi anser som de viktigste delene av forslagene for bransjen som vi representerer.

1.1 Fornybar Norge er glad for at EU-kommisjonen ikke ønsker å endre fundamentene i det europeiske kraftmarkedet, men heller foreslår å videreutvikle dagens markedsmodell

De høye kraftprisene, drevet av høye gasspriser, har også i Europa ført til debatt om selve fundamentet i kraftmarkedet. EU-kommisjonen forklarer at energikrisen har synliggjort mangler ved dagens utforming, men argumenterer samtidig for viktigheten av de kortsiktige markedene og hvordan disse markedene vil ha en nøkkelrolle etter hvert som mer fornybar energi og fleksibilitetsløsninger skal fases inn i kraftsystemet. I stedet for en reform av dagens fysiske markeder for kraft, ønsker EU-kommisjonen å forbedre markedsaktørenes prissikringsmuligheter, slik at forbrukere som ønsker det kan unngå å være eksponert for prissvingningene i engrosmarkedet. Økt bruk av langsiktige avtaler vil også legge til rette for investeringer i ny fornybar kraftproduksjon, som er viktig for å redusere klimagassutslippene og en del av løsningen på Europas energikrise.

Fornybar Norge er positive til EU-kommisjonens tilnærming til markedsreform, og støtter forslaget om å bevare og videreutvikle dagens markedsmodell. Vårt markedsbaserte kraftsystem sørger for at kraftforbruket kan dekkes til lavest kostnad for samfunnet samlet sett, og vil bidra til at energiomstillingen ikke innebærer større kostnader enn nødvendig. Modellen innebærer også en fornuftig rolledeling mellom offentlige myndigheter og markedsaktørene.

EU-kommisjonen foreslår også konkrete endringer for å forbedre de kortsiktige markedene. Fornybar Norge er positive til forslaget om å endre elektrisitetsforordningen art. 8, som innebærer økte handelsmuligheter i intradag-markedet ved at lukketiden i det grensekryssende intradag-markedet skal settes til tidligst 30 minutter før levering innen 1. januar 2028. Videre er Fornybar Norge positive til EU-kommisjonens forslag om å endre art. 7 (2) slik at det legges til rette for deling av ordrebøker og bedre konkurranse mellom børsene.

1.2 Fornybar Norge mener at forslaget om den videre utviklingen av det finansielle fremtidsmarkedet ikke bør behandles nå, men som en del av revideringen av FCA GL

EU-kommisjonen foreslår en betydelig omlegging og harmonisering av det finansielle fremtidsmarkedet for kraft, i tråd med en av modellene beskrevet i ACERs policynotat om den videre utviklingen av dette markedet.¹

Det er i dag stor forskjell på hvordan det finansielle fremtidsmarkedet er innrettet henholdsvis i Norden og på kontinentet. I henhold til bestemmelsene i elektrisitetsforordningen og kommisjonsforordning (EU) 2016/1719 om langsiktig kapasitetstildeling (Forward Capacity Allocation Guideline, FCA GL) er hovedregelen i det europeiske regelverket i dag at de systemansvarlige nettselskapene (TSOene) skal utstede transmisjonsrettigheter for å sikre markedsaktørenes prissikringsmuligheter mellom budområder. Særlig finansielle transmisjonsrettigheter er utbredt på kontinentet. En finansiell transmisjonsrettighet utstedes av TSOene og omsettes i en auksjon, og innebærer, slik de er utformet i dag (som regel som *options*), en rett til å få utbetalt en positiv prisdifferanse mellom to budområder. På kontinentet er det særlig finansielle produkter knyttet til den tyske prisen som er utbredt og har god likviditet. Det innebærer at markedsaktører som opererer utenfor Tyskland i mange tilfeller vil ha behov for å sikre seg mot prisdifferanser mellom eget budområde og det tyske budområdet. Transmisjonsrettigheter innebærer til en viss grad sikring mot disse prisdifferansene, men på grunn av at de ikke utstedes med *full financial firmness* eller som *obligations* gir de ikke en effektiv eller full prissikring. ACER viser i sitt policynotat til at det er dårlig likviditet i deler av det finansielle fremtidsmarkedet og at det er mange ulemper ved hvordan transmisjonsrettighetene er designet og utstedes i dag.

Dagens regelverk tillater at det kan gis unntak fra hovedregelen dersom reguleringsmyndighetene fatter en koordinert beslutning om at det ikke skal utstedes langsiktige transmisjonsrettigheter. TSOene kan i slike tilfeller anmodes om å gjøre andre risikosikringsprodukter for langsiktig utvekslingskapasitet mellom budområder tilgjengelige, dersom det er behov for å forbedre prissikringsmulighetene i ett eller flere budområder. I Norden har det ikke vært utbredt med transmisjonsrettigheter, og den nordiske systemprisen brukes som referansepris i prissikringsproduktene. Disse produktene kombineres gjerne med de finansielle kontraktene *Electricity Price Area Differentials* (EPADs), som omsettes på Nasdaq og som gir prissikring mellom det aktuelle budområdet og systemprisen. "Unntaksbestemmelsen" i regelverket er således særlig viktig for det nordiske finansielle fremtidsmarkedet hvor transmisjonsrettigheter ikke er utbredt. Også ACER anbefalte i sin beslutning fra september 2022 at prissikringsmulighetene på grensen mellom Finland og Sverige skulle forbedres gjennom alternativer til langsiktige transmisjonsrettigheter, i form av såkalt *EPAD-coupling*. Denne ordningen innebærer at langsiktig grensekryssende kapasitet gjøres implisitt tilgjengelig i markedet ved at TSOene auksjonerer EPADs. I beslutningen påpekte ACER at å utstede transmisjonsrettigheter i dette tilfellet ville komme med en betydelig risiko for det eksisterende finansielle markedet i Norden.²

EU-kommisjonen har i sitt forslag til ny art. 9 i elektrisitetsforordningen foreslått at det introduseres regionale, virtuelle huber for det finansielle fremtidsmarkedet. Entso-E skal i henhold til forslaget foreslå slike regionale

¹ ACER *Policy Paper on the Further Development of the EU Electricity Forward Market* (February 2023)

² ACER Decision 12-2022 *Concerning Risk Hedging Opportunities on the Bidding Zone Borders between Finland and Sweden*

huber, inkludert geografisk inndeling, metode for beregning av referansepris samt definisjon av transmisjonsrettigheter fra budområdene til den virtuelle huben. Det fremgår videre at den felles tildelingsplattformen på europeisk plan (*Single Allocation Platform*) skal tilby langsiktige transmisjonsrettigheter mellom hvert budområde og den virtuelle huben. I motsetning til gjeldende art. 9 har forslaget ingen referanse til "*equivalent measures*", som i dag rammer inn det "nordiske unntaket" og som muliggjør alternative tiltak til langsiktige transmisjonsrettigheter.

I Kommisjonens *Working Staff Document* er det flere referanser til det nordiske markedet og den nordiske systemprisen, og forslaget om å introdusere regionale, virtuelle huber ser ut til å være inspirert av det nordiske markedet med den nordiske systemprisen. Fornybar Norge har samtidig merket seg at det finnes ulike tolkninger av forslaget, og at det er mye som er åpent mht. endelig utforming. De nye langsiktige transmisjonsrettighetene vil være noe annet enn dagens transmisjonsrettigheter ettersom de skal være fra budområde til hub. I tillegg viser Kommisjonen i *Working Staff Document* til at de langsiktige transmisjonsrettighetene skal være i form av *obligations* (ikke *options* som i dag). Det innebærer at markedsaktørene ikke bare vil motta en eventuell positiv prisdifferanse dersom hubprisen er høyere enn områdeprisen, men også må betale prisdifferansen dersom områdeprisen er høyere enn hubprisen. Samlet sett vil en slik utforming innebære at de langsiktige transmisjonsrettighetene i større grad kan ha samme funksjon som en EPAD (prissikring mellom budområde og en virtuell hub). Samtidig er det et stort utfallsrom med hensyn til hvordan de virtuelle hubene skal være inndelt, hvordan referanseprisene skal beregnes, rolledeling mellom ulike aktører og hvorvidt definisjonen av langsiktige transmisjonsrettigheter vil legge til rette for en videreutvikling av det nordiske finansielle markedet med bruk av EPADs. Fornybar Norge har også merket seg at ACER i sitt policynotat om den videre utviklingen av det finansielle fremtidsmarkedet for kraft mener at det ikke er nødvendig å endre primærlovgivningen (elektrisitetsforordningen) for å kunne implementere regionale, virtuelle huber med langsiktige transmisjonsrettigheter fra budområde til hub gjennom revidering av FCA GL. I sitt policynotat viser ACER også til at et alternativ med EPAD-kobling kan være aktuelt i regioner hvor det i dag ikke er transmisjonsrettigheter og hvor innføring av slike rettigheter innebærer en betydelig omlegging av systemet.

Fornybar Norge er glad for at EU-kommisjonen adresserer likviditeten i det finansielle markedet, og mener at dette markedet vil ha en nøkkelrolle også fremover. Et velfungerende finansielt marked sikrer transparente fremtidspriser, og er viktig for produsenter, forbrukere og strømleverandører som tilbyr fastprisavtaler. Grunnet kompleksiteten i denne delen av forslaget og at konsekvensene av forslaget er uoversiktlige, er Fornybar Norges tilråding imidlertid at ny art. 9 bør tas ut av forslaget og at denne tematikken i stedet bør adresseres i forbindelse med at kommisjonsforordningen om langsiktig kapasitetsfastsettelse skal revideres. Dersom ny art. 9 ikke tas ut av forslaget, mener Fornybar Norge at det er nødvendig å få inn en referanse til "*equivalent measures*" i primærlovgivningen, som legger til rette for en videreutvikling av det nordiske finansielle fremtidsmarkedet med bruk av EPADs.

1.3 Det er viktig å styrke forbrukernes vern og rettigheter, men det felleseuropeiske regelverket bør først og fremst adressere felleseuropeiske problemstillinger

Høye og volatile kraftpriser har gjort det svært krevende for husholdninger, næringsliv og industri som ikke på forhånd hadde inngått langsiktige fastprisavtaler. På kontinentet har flere europeiske strømleverandører gått konkurs, og flere europeiske strømkunder har som konsekvens blitt skadelidende.

Energikrisen har synliggjort at det er store forskjeller i hvor langt de ulike landene har kommet når det gjelder implementering av ren energi-pakken, og at det også er stor forskjell når det kommer til sluttbrukermarkedets innretning.

EU-kommisjonen foreslår felleseuropeiske regler for å styrke forbrukerne vern, rettigheter og valgmuligheter. Fornybar Norge er enig i at det er viktig å adressere dette, men mener samtidig at det må vurderes hva som er hensiktsmessig å spesifisere i europeisk lovgivning. For eksempel foreslår EU-kommisjonen at alle forbrukere skal ha rett til å inngå fastprisavtale med minst ett års varighet med minst en strømleverandør og med hver strømleverandør som har mer enn 200 000 sluttbrukere.³ Slik Fornybar Norge forstår forslaget, innebærer det at strømselskaper med mer enn 200 000 sluttbrukere ikke lenger kan ha som forretningsmodell å kun selge spotprisavtaler. I det norske sluttbrukermarkedet er konkurransen allerede god, avtaltilbudet er variert og spotprisavtaler er det som er mest etterspurt. Spotprisavtaler kombinert med smarte løsninger for å avlaste kraftsystemet i høypristimer (knapphet) vil også være en viktig del av løsningen etter hvert som mer fornybar, uregulerbar kraftproduksjon fases inn i systemet. Fornybar Norge er derfor negative til en slik regel på europeisk nivå. Det europeiske regelverket bør først og fremst sikre at konkurransen i sluttbrukermarkedet er god, slik at strømleverandørene kan levere det forbrukerne etterspør. For eksempel kan dette være noe som regulatorne kan påse. I medlemsland hvor det ikke er tilstrekkelig konkurranse i sluttbrukermarkedet bør det heller gjøres tiltak nasjonalt.

En relatert problemstilling er knyttet til EU-kommisjonens forslag om at de nasjonale reguleringsmyndighetene skal påse at strømleverandørene har passende prissikringsmuligheter, og at medlemslandene skal kunne kreve at en andel av strømleverandørenes prissikringsstrategi er knyttet til *Power Purchase Agreements* (PPAer).⁴ På kontinentet har flere strømleverandører gått konkurs. Dette har imidlertid ikke vært en tilsvarende problemstilling i Norden, og Fornybar Norge er skeptiske til at de europeiske reguleringsmyndighetene skal etablere krav, rutiner for oppfølging m.m. for å løse et problem som kun gjør seg gjeldende i enkelte land. En mer fornuftig tilnærming vil være at reguleringsmyndighetene, eller andre relevante myndigheter, er pålagt å vurdere situasjonen med jevne mellomrom og sørge for at markedsaktørenes prissikringsmuligheter er gode nok. Tiltak bør iverksettes nasjonalt der det er nødvendig. Valg av prissikringsstrategi (finansielle kontrakter, PPAer, m.m.) bør videre være en del av strømleverandørens forretningsmodell, og ikke pålegges av offentlige myndigheter.

Et annet eksempel er forslaget om å gi alle forbrukere rett til mer enn ett måle- og avregningspunkt. Å installere flere måle- og avregningspunkt vil innebære kostnader, og Fornybar Norge mener at en utvikling med mer enn ett måle- og avregningspunkt kan gjøre systemet enda mer komplisert for forbrukerne. Fornybar Norge mener innsatsen heller burde ha vært innrettet for å sikre god konkurranse i sluttbrukermarkedet, og at det burde være opp til nasjonale myndigheter om de anser retten til mer enn ett måle- og avregningspunkt som en hensiktsmessig løsning på utfordringene i det nasjonale/europeiske sluttbrukermarkedet.

³ Jf. art. 2 (3) med forslag til endring av elmarkedsdirektivet art. 11 "*Entitlement to a fixed term, fixed price and dynamic electricity price contract*".

⁴ Jf. art. 2 (4) med forslag til ny art. 18 a "*Supplier risk management*".

Fornybar Norge er positive til at forbrukerne skal ha rett til informasjon om vilkår, kostnader, dynamikk og risiko ved de ulike avtalene på et språk som er konsist og forståelig for dem.

1.4 Fornybar Norge ønsker en mest mulig markedsbasert utvikling av kraftsystemet, men støtter at eventuelle subsidier i form av direkte prisstøtte til nærmere angitte teknologier skal gis gjennom tosidige differansekontrakter

Flere har tatt til orde for mer bruk av tosidige differansekontrakter (*Contracts for Difference, CfDer*), hvor myndighetene er en part i avtalen og garanterer en referansepris. Slike avtaler skal både drive frem investeringer i ny fornybar kraftproduksjon og sørge for at utbygger tilbakebetaler differansen mellom markedspris og referanseprisen. Mens formålet med differansekontrakter tradisjonelt har vært å avlaste investeringsrisiko, er det nå tatt til orde for å bruke differansekontrakter også som et virkemiddel for å begrense produsentenes inntjening.

Fornybar Norge ønsker en mest mulig markedsbasert utvikling av kraftsystemet, slik at de samlede kostnadene ved energiomstillingen ikke blir større enn nødvendig. Statsstøttede tosidige differansekontrakter kan være et egnet virkemiddel for å få realisert investeringer i teknologi som er umoden og ikke lønnsom, men vi kan ikke risikere en utvikling der slike kontrakter overtar på bekostning av markedsbaserte vilkår og avtaler.

Fornybar Norge opplever at EU-kommisjonen har en fornuftig tilnærming til spørsmålet om differansekontrakter. EU-kommisjonen pålegger ikke medlemslandene å gi direkte prisstøtte til nye investeringer, men pålegger at eventuell direkte prisstøtte til nærmere angitte teknologier (vindkraft, solkraft, geotermisk energi, vannkraft uten reservoar og kjernekraft) skal gis i form av tosidige differansekontrakter.

Støtteordninger til fornybar kraftproduksjon er blant annet regulert i fornybardirektivet, hvor det i art. 2 fremgår (egen understreking):

'support scheme' means any instrument, scheme or mechanism applied by a Member State, or a group of Member States, that promotes the use of energy from renewable sources by reducing the cost of that energy, increasing the price at which it can be sold, or increasing, by means of a renewable energy obligation or otherwise, the volume of such energy purchased, including but not restricted to, investment aid, tax exemptions or reductions, tax refunds, renewable energy obligation support schemes including those using green certificates, and direct price support schemes including feed-in tariffs and sliding or fixed premium payments;

Fornybar Norge legger til grunn at kravet om å bruke tosidige differansekontrakter kun gjelder når det er snakk om direkte prisstøtte (*direct price support schemes*) og at EU-kommisjonens forslag ikke er til hinder for bruk av annen form for støtte der det anses hensiktsmessig. Fornybar Norge mener at det bør presiseres at evt. støtte skal skje i tråd med statsstøttereguleringen og at tosidige differansekontrakter bør tildeles på bakgrunn av konkurranse. Videre bør det presiseres at tosidige differansekontrakter skal utformes på en måte som sikrer at produsentene har incentiver til å drifte sine anlegg på en samfunnsmessig rasjonell måte (produsere når prisene er høye, ikke produsere ved null og negative priser, planlegge vedlikehold til de

tider av året hvor etterspørselen er lavest, m.m.). Dette er presisert i fortalen, men ikke i forslaget til ny art. 19 b) i elektrisitetsforordningen.

EU-kommisjonen har foreslått at evt. inntekter som hentes inn gjennom differansekontrakter skal fordeles forholdsmessig til forbrukerne. Fornybar Norge mener på prinsipielt grunnlag at det bør være opp til medlemslandene å selv bestemme hvordan evt. inntekter skal brukes ettersom motivasjonen for å bruke tosidige differansekontrakter vil variere mellom medlemsland.

1.5 PPAer og fastprisavtaler er en del av løsningen, men det er viktig med et tilsvarende fokus på forbrukerfleksibilitet

EU-kommisjonen ønsker å frikoble forbrukernes strømregning fra kortsiktige priser på fossile brensler ved å legge til rette for mer bruk av langsiktige avtaler. Det er viktig at forbrukere som ønsker det har mulighet til å inngå langsiktige avtaler. Samtidig er det viktig å erkjenne at prisene i engrosmarkedet gir signaler om den underliggende ressursbalansen, og høye priser signaliserer knapphet. Energikrisen har skapt økt bevissthet om kraftprisene blant forbrukere, og dette kan også skape momentum i utviklingen av smarte og innovative løsninger og bidra til at vi får realisert forbrukerfleksibiliteten i systemet. Verdien av denne fleksibiliteten blir enda større fremover ettersom en større andel av kraftproduksjonen vil komme fra uregulerbar produksjon.

Fornybar Norge opplever at denne avveiningen ikke er tilstrekkelig utredet og reflektert over i EU-kommisjonens forslag. Fornybar Norge mener at målet bør være at alle forbrukere har et godt og variert tilbud av avtaler, ikke at alle forbrukere nødvendigvis har en fastprisavtale.

EU-kommisjonen foreslår at medlemslandene skal legge til rette for PPAer som et virkemiddel for å nå målene i de nasjonale energi- og klimaplanene, samtidig som et konkurransedyktig og likvid kraftmarked bevares. Medlemslandene skal blant annet sørge for at instrumenter slik som garantiordninger til markedspriser er tilgjengelig for forbrukere som ikke er i økonomisk vanskelighet, men som likevel ikke kommer seg inn på PPA-markedet. EU-kommisjonen er opptatt av at eventuelle støtteordninger ikke skal gå på bekostning av PPA-markedet. Støttemekanismer skal utformes slik at prosjekter som har reservert en andel av produksjonen til salg gjennom en PPA eller andre markedsbaserte avtaler skal kunne delta i ordningen, og medlemslandene skal tilstrebe å bruke vurderingskriterier som gir forbrukere som står ovenfor barrierer i PPA-markedet bedre tilgang til dette markedet.

Vi har god erfaring med markedsbaserte PPAer i Norden, og dette vil være en viktig del av løsningen også fremover. Gjennom PPAer får forbrukerne en forutsigbar pris, samtidig som utbyggerne av fornybar energi får risikoavlastning. Fornybar Norge viser samtidig til viktigheten av at likviditeten i det finansielle markedet også ivaretas, og er derfor opptatt av at fysiske PPAer ikke favoriseres på bekostning av finansielle avtaler.

1.6 Fornybar Norge er positive til at EU-kommisjonen ønsker å adressere havvindaktørenes volumrisiko

EU-kommisjonen har foreslått at TSOer som er ansvarlig for å redusere eksportkapasiteten for vindparker til havs skal måtte kompensere aktørene for denne ulempen. Forslaget er omtalt som en "*Transmission Access Guarantee*" (TAG). EU-kommisjonen mener at eventuell kompensasjon skal skje gjennom bruk av

flaskehalsinntekter, og foreslår på denne bakgrunn å endre elektrisitetsforordningen art. 19 som regulerer hva som skal være prioriterte formål for TSOenes bruk av flaskehalsinntekter.

Fornybar Norge mener at vindkraftaktører i offshore budområder vil være særlig sårbare for avkortninger i overføringskapasiteten, og at dette gir økt risiko for aktører som ønsker å utvikle havvind og øker kostnaden ved en havvindsatsing. Derfor er vi positive til at EU-kommisjonens ønsker å legge til rette for at denne risikoen kan håndteres. Vi mener imidlertid at det er behov for å utrede TAG-konseptet ytterligere og vurdere om dette er det mest egnede virkemiddelet for å oppnå denne risikoavlastningen på en effektiv måte. Vi er derfor skeptiske til at EU-kommisjonen foreslår en detaljert bestemmelse om dette i primærlovgivningen. EU-kommisjonen har selv vist til at detaljene ved en TAG-løsning må adresseres i forbindelse med revideringen av kommisjonsforordning 2015/1222 om kapasitetstildeling og flaksehals håndtering (*Guideline on Capacity Allocation and Congestion Management, CACM GL*), og Fornybar Norge mener at denne prosessen ikke bør forskutteres nå. Fornybar Norge vil følge den videre regelverksutviklingen tett.

1.7 Fornybar Norge mener at det er positivt at det midlertidige inntektstaket ikke er foreslått videreført

Et av spørsmålene som EU-kommisjonen ba om innspill på i den offentlige høringen tidligere i år, var knyttet til en eventuell videreføring av det midlertidige inntektstaket som er innført for kraftproduksjon basert på nærmere angitte teknologier i EU.⁵ I EU-kommisjonens *Staff Working Document* forklarer Kommisjonen at en majoritet av høringspartene var imot en videreføring av det midlertidige inntektstaket. Videre er inntektstaket implementert svært ulikt i medlemslandene og underminerer dermed det indre markedet.

Fornybar Norge støtter at dette ikke er en del av forslaget. Det bør være opp til medlemslandene å beskatte kraftprodusentene ut fra nasjonale omstendigheter og hensyn.

1.8 Fornybar Norge mener at forslaget om et "peak shaking"-produktet bør fjernes

EU-kommisjonen har foreslått at TSOene skal kunne anskaffe et såkalt "peak shaving"-produkt. TSOer som ønsker å anskaffe produktet må utarbeide et forslag som presiserer dimensjonering og vilkår for anskaffelse, som den nasjonale reguleringsmyndigheten skal ta stilling til. EU-kommisjonen har stilt opp flere vilkår som TSOens forslag må tilfredsstille, og det følger blant annet at kontrakter om "peak shaving"-produkter ikke skal konkluderes mer enn to dager før aktiveringen og at kontraktsperioden ikke skal være lenger enn en dag. Det følger videre at aktivering av "peak shaving"-produktet skal skje etter lukkingen av day ahead-markedet og før starten av balansemarkedene.

Fornybar Norge mener at det er viktig å få realisert fleksibilitet som kan redusere etterspørselen når det er behov for det. Samtidig mener Fornybar Norge at utviklingen av slike produkter bør skje på de organiserte markedsplassene som vi allerede har. Å tillate at TSOene utvikler et slikt produkt vil ikke i seg selv

⁵ Council Regulation 2022/1854 of October 2022 on an emergency intervention to address high energy prices

frembringe mer fleksibilitet, og eventuell anskaffelse av produktet vil trolig gå på bekostning av fleksibiliteten som kan bringes frem gjennom de organiserte markedene.

1.9 Fornybar Norge mener at det bør være opp til medlemslandene å finne egnede modeller for produksjonsdeling

EU-kommisjonen forklarte i den offentlige høringen som fant sted tidligere i år at flere medlemsland har utviklet modeller for produksjonsdeling innenfor dagens regelverk. EU-kommisjonen foreslår at alle husholdninger, små og mellomstore bedrifter og offentlige enheter skal ha rett til å delta i produksjonsdeling som "aktive forbrukere". "Aktive forbrukere" er definert, jf. art. 2 (1):

"active customer" means a final customer, or a group of jointly acting final customers, who consumes or stores electricity generated within its premises located within confined boundaries or self-generated or shared electricity within other premises located within the same bidding zone, or who sells self-generated electricity or participates in flexibility or energy efficiency schemes, provided that those activities do not constitute its primary commercial or professional activity."

Fornybar Norge er positive til produksjonsdeling, men mener at EU-kommisjonens forslag er for detaljert og at det er svært "fysisk" i sin tilnærming. Produksjonsdeling bør fortrinnsvis skje gjennom finansielle produkter. Skal produksjonsdelingen gjøres fysisk, bør den skje mellom aktører som nært knyttet hverandre i nettet, i tråd med forslaget om produksjonsdeling som Reguleringsmyndigheten for energi (RME) hadde på høring i fjor høst.

1.10 Det er et stort utfallsrom for hvordan det endelige regelverket vil se ut

Fornybar Norge viser til at EU-kommisjonen kun har lagt frem et forslag til regelverksendringer, og at det er et stort utfallsrom med hensyn til Rådets og Europaparlamentets behandling. I europeisk sammenheng er Norge i en særegen situasjon med en stor andel regulerbar vannkraft i produksjonssammensetningen. Fornybar Norge oppfordrer Olje- og energidepartementet til å følge den videre utviklingen tett, særlig med hensyn til eventuelle forslag som kan ha betydning for den videre utviklingen av det norske kraftsystemet.

Norge har i flere tiår vært en del av et nordisk kraftmarked som har vært viktig for vår forsyningssikkerhet og for en effektiv utnyttelse av våre fornybare ressurser. De nordiske landene har lenge hatt et godt og tett samarbeid om utviklingen av kraftmarkedet, med sammenfallende interesser på mange områder. Dette samarbeidet og en tydelig nordisk stemme er særlig viktig nå som et endret europeisk regelverk for kraftmarkedet er i støpeskjeen.

2. Forslag til endringer i regelverket som skal sikre transparens og gir forbud mot markedsmanipulasjon i engrosmarkedet

Den andre forordningen som EU-kommisjonen har foreslått innebærer endringer i Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 1227/2011 om integritet og gjennomsiktighet i energimarkedet (REMIT). REMIT-forordningen er merket som EØS-relevant, men er ikke innlemmet i EØS-avtalen per i dag. Det norske

regelverket er imidlertid allerede delvis tilpasset REMIT-forordningen ved at tilsvarende bestemmelser om forbud mot innsidehandel og markedsmanipulasjon samt krav til offentliggjøring av innsideinformasjon med mer er tatt inn i forskrift om nettregulering og energimarkedet (NEM-forskriften).

2.1 Fornybar Norge etterlyser større involvering av bransjen i forbindelse med endringene som er foreslått i REMIT

Fornybar Norge erfarer at REMIT-regelverket har fungert godt som et sektorspesifikt regime i energibransjen i Europa siden det ble innført i 2011. Endringene som EU-kommisjonen nå foreslår er omfattende, og Fornybar Norge mener at det i for liten grad er gjort vurderinger av hvordan endringene vil påvirke markedet og markedsaktørene. Fornybar Norge etterlyser også større involvering av markedsaktørene i prosessen.

2.2 Fornybar Norge er enig i at regelverket må tilpasses markedsutviklingen som har funnet sted

Det har vært stor utvikling i markedsdeltagere og markedspraksis de siste ti årene. Ny teknologi er nå lett tilgjengelig, og algoritmehandel har åpnet markedet for nye markedsaktører. Dette er positivt, men det er viktig og riktig at regelverket tilpasses markedsutviklingen som har funnet sted. Dette vil bidra til at rammene forblir tydelige og kan håndheves på riktig måte sett i lys av teknologiutvikling og markedsmuligheter. Fornybar Norge er derfor positive til at forslaget omfatter regulering av algoritmehandel (art. 5), og mener at forslaget på dette punktet er hensiktsmessig. Vi støtter også påbudet om å benytte seg av godkjente innsideinformasjonsplattformer (IIPs) (art. 4), sterkere regulering av disse og av registrerte rapporteringsmekanismer (RRM) (art. 9).

2.3 Fornybar Norge er positive til et felles regime for sanksjoner

EU-kommisjonen har foreslått et felles regime for bøter og sanksjoner ved overtredelse av REMIT. Fornybar Norge mener at det er positivt med et felles regime for sanksjoner ettersom det vil gi like markedsvilkår og større transparens på tvers av medlemsland. Det foreslåtte nivået på bøter ligger svært høyt i EU-kommisjonens forslag, og Fornybar Norge mener at nivået bør være mer proporsjonalt. På den ene siden skal det redusere insentivene til å operere i gråsonene, men samtidig bør ikke eventuelle utilsiktede feilhandlinger medføre uforholdsmessig store byrder for selskaper og ansatte.

2.4 Fornybar Norge mener at etterforskning og undersøkelser grunnet mistanke om overtredelse av REMIT bør forbli hos nasjonale reguleringsmyndigheter

Overvåkning, etterlevelse av regelverk og etterforskning av eventuelle brudd på regelverk bør forbli et nasjonalt privilegium, og ligge hos de respektive nasjonale reguleringsmyndighetene. Fornybar Norge mener derfor at art. 13, slik den står i forslaget, bør fjernes helt eller eventuelt omskrives for å ivareta dette.

2.5 Fornybar Norge mener det er uheldig å direkte kopiere enkelte bestemmelser fra EUs finanslovgivning uten å ta hensyn til at de fysiske kraftmarkedene er grunnleggende forskjellige fra finansielle markeder

Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 596/2014 om markedsmissbruk (MAR) fastsetter regler for å bidra til velfungerende og trygge markeder med økt investorbeskyttelse. Fornybar Norge mener at det er rom for harmonisering mellom MAR og REMIT, men at dette må gjøres på en måte som tar hensyn til forskjellene mellom fysiske kraftmarkeder og finansielle markeder. I EU-kommisjonens forslag kopieres noen bestemmelser direkte fra MAR, samtidig som ikke alle innskrenkninger for reglene kopieres over. Dette fører til at aktørene pålegges sterkere krav i REMIT enn i MAR.

Det er foreslått en utvidelse av begrepet «*Persons professionally arranging transactions – PPAT*» til «*Persons professionally arranging and executing transactions – PPAET*». Dette innebærer i praksis at alle markedsaktører som handler på egne vegne blir omfattet av dette begrepet. Markedsaktører vil dermed være pålagt å etablere og vedlikeholde effektive rutiner for å avdekke brudd på kravene i REMIT, og et krav om å rapportere mistanke om brudd til nasjonal reguleringsmyndighet. I MAR begrenser dette kravet seg til markedsmanipulasjon og innsidehandel, mens i forslaget som foreligger utvides kravet til også å gjelde andre brudd på REMIT, som utilstrekkelig publisering av innsideinformasjon og innsidehandel. Kravet om rapportering dekker også mistanke om brudd, og ikke kun faktiske brudd, noe som vil gi utfordringer knyttet til hvor terskelen for rapportering går. Det er i svært stor grad uklare tolkninger av regelverket med ulik praksis mellom medlemslandene, og det vil være utfordrende å etterleve på en god måte for aktører som er operative i flere områder.

Fornybar Norge mener det må være en forholdsmessig overvåking, hvor krav om overvåking og rapportering bør ligge hos markeds plassene og nasjonale reguleringsmyndigheter. Hver enkelt aktør skal imidlertid være ansvarlig for å ha gode rutiner og prosedyrer for etterlevelse.

2.6 Fornybar Norge mener at den foreslåtte utvidelsen av definisjonen for innsideinformasjon kan ha uheldig konsekvenser for markedet ved at usikker og unødvendig informasjon publiseres

EU-kommisjonen foreslår å utvide definisjonen av innsideinformasjon til også å gjelde en langvarig prosess der de mellomliggende trinnene vil utgjøre innsideinformasjon. Det vil for eksempel være utfordrende å definere hvordan denne bestemmelsen vil gjelde for en vedlikeholdsprosess eller en hendelsesanalyse av et kraftverk som vil involvere flere mellomliggende trinn før selve beslutningen om tidspunkt og omfang er tatt. Stegvis publiseringen av trinn i slike prosesser vil kunne bidra til å gi overflødig og ikke-validert informasjon til markedet. Dette kan bryte med selve definisjonen av innsideinformasjon, der ett av elementene som ligger til grunn er at informasjonen er presis. Det samme gjelder i forbindelse med konsesjonssøknader og investeringsprosesser i nye anlegg. Dersom selskapene må informere markedet om hvert steg av prosessen, kan dette gi unødvendig og villende informasjon før det i hele tatt er klart om disse investeringene vil bidra til økt kapasitet til markedet.

Kravet om å offentliggjøre innsideinformasjon har som formål å gjøre det mulig for markedsaktører å ta godt informerte beslutninger. Når informasjon offentliggjøres på et veldig tidlig stadium og er av foreløpig karakter, kan den villede markedsaktører i stedet for å bidra til effektiv prisfastsettelse og adressere

informasjonsasymmetrien. Fornybar Norge mener derfor at en slik utvidelse av definisjonen bør fjernes fra EU-kommisjonens forslag.

2.7 Fornybar Norge mener at det er uklart hva endringen i REMIT vil bety for norske aktører, ettersom det er foreslått at all leveranse av kraft som kan ende i EU vil falle inn under forordningen

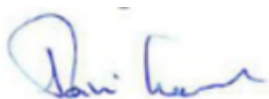
EU-kommisjonen har foreslått at all leveranse av kraft som kan ende i EU vil falle inn under forordningen. Norge er del av et integrert europeisk kraftmarked, og vi utveksler store mengder kraft gjennom forbindelsene til våre naboland. EU-kommisjonen har ikke adressert hva forslaget innebærer for et land som Norge, og det er uklart om deler av den endrede REMIT-forordningen vil bli gjeldene for norske aktører før det tas inn i norsk lov. Det spesifiseres også i forslaget at aktører som må rapportere til ACER under REMIT, og som har adresse i et tredjeland, vil måtte "*declare an office*" i et medlemsland hvor de er aktive. Det fremkommer ikke hva definisjonen av et tredjeland er, og omfanget av dette for norske aktører bør avklares.

3. Særlige utfordringer med hensyn til EØS-avtalen

EØS-avtalen skal sikre like konkurransevilkår og lik adgang til det indre markedet i hele EØS. Det indre markedet baserer seg på et felles regelverk som praktiseres likt i hele EØS-området. Dette innebærer at når EU vedtar forordninger og direktiver som regulerer det indre marked, skal disse også tas inn i EØS-avtalen og gjennomføres i norsk lovgivning.

Det er verdt å merke seg at ingen av de fem berørte rettsaktene som nå er foreslått endret er tatt inn i EØS-avtalen per i dag. Fornybar Norge er bekymret for hva en forsinket implementering innebærer for norske markedsaktører og minner om viktigheten av å adressere EØS-etterslepet. Fornybar Norge oppfordrer videre energimyndighetene til å vurdere om det kan være hensiktsmessig med en delvis tilpasning av norsk regelverk fra et faglig og nasjonalt ståsted i en overgangsperiode. For eksempel ble det norske regelverket delvis tilpasset REMIT gjennom tilpasninger i NEM-forskriften. Det norske regelverket ble også delvis tilpasset CACM GL gjennom endringer i forskrift om systemansvaret.

Vennlig hilsen
Fornybar Norge

Toini Løvseth

Direktør for Produksjon, marked og energiomstilling

Kristin Rasdal

Næringspolitisk rådgiver